T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 10

YAZILIYA HAZIRLANIYORUM
2.DÖNEM 1.YAZILI

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcük ve kavramlarla tamamlayınız.

----------, halk şirindeki en kısa nazım biçimidir. Genellikle ---------- hece ölçüsüyle söylenip ---------- dizeden oluşur ve aaxa şeklinde kafiyelenir.

----------; Bektaşi şairlerince yazılan, Bektaşi törenlerinde saz eşliğinde ve makamla okunması gelenek hâlini alan tasavvufi içerikli şiirlerdir.

Batı Türkçesi; ---------- ----------Türkçesi, ---------- Türkçesi ve ---------- Türkçesi olarak üç devreye ayrılır.

Dede Korkut Hikâyeleri, destan kültüründen --------- ---------- dönemine geçişin ilk ürünleridir.

Divan edebiyatında roman ve hikâyenin yerini tutan uzun soluklu eserlere ---------- denir.

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcük ve kavramlarla tamamlayınız.

Sevgili, güzellik, doğa gibi bireysel temaları işleyen koşmalara ----------; yiğitlik, kahramanlık konularını işleyenlere ----------; ölen bir kişinin ardından duyulan üzüntüyü, acıyı dile getirenlere ----------; insanların ya da toplumların aksayan yönlerini konu edinenlere ise ---------- adı verilir.

Divan edebiyatında mesnevi, gazel ve kasideden başka ---------- ve ---------- nazım biçimleri de beyitlerle kurulmaktadır.

Divan şiirinde talihten ve hayattan şikâyet, dinî, tasavvufi, felsefi düşünceler ---------- nazım biçimiyle dile getirilmiştir.

---------- ve ---------- Türklerin divan edebiyatına kazandırdıkları nazım biçimleridir.

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcük ve kavramlarla tamamlayınız.

Milletlerin yaşamında derin izler bırakan tarihsel ya da toplumsal bir olayın sözlü gelenekte olgunlaştıktan sonra destan geleneğini bilen biri tarafından derlenmesiyle oluşan destanlara ---------- ---------- denir.

---------- ----------'nin ilk yerli roman olan *Taaşşuk-ı Tal'at ve Fıtnat* adlı eserinden sonra ilk edebî roman Namık Kemal'in ---------- adlı eseridir.

Efsaneler içerdikleri konulara göre ---------- efsaneleri; oluşum ve dönüşüm efsaneleri; ---------- efsaneler; olağanüstü kişiler, varlıklar ve güçler üzerine efsaneler; ---------- efsaneler gibi adlar alır.

Halit Ziya Uşaklıgil, *Mai ve Siyah* romanında ---------- akımının önemli özelliklerinden olan ---------- ve ---------- tasvirlerini başarıyla yansıtmıştır.

Sözlü kültürün önemli bir parçası olan ve dilden dile aktarılarak bugüne kadar ulaşan ----------; her türlü üslup kaygısından uzak, hazır kalıplara yer vermeyen, ---------- anlatılardır.

Aşağıda verilen metinler hangi edebî türe örnektir? İki gerekçe ile yazınız.

Vaktiyle Sürmeli Çukuru'nda iki kız kardeş varmış. Bunlar birlikte dolaşır, evlerinin odun ihtiyaçlarını karşılarlarmış. Yine bir gün evlerine götürmek üzere ormanda odun hazırlarlar, odunları bağlarlar. Sıra sırtlarına yüklemeye gelince büyüğü:
"Bacım, kurbanın olayım, gel şu yükü benim sırtıma yükleyiver." Bacısı odunları ablasının sırtına yüklemediği gibi acı bir cevap vermekten de geri kalmaz:
Derken iki kardeş kavga etmeye başlarlar. Birbirlerine beddua etmeye başlarlar:
"Allah seni öyle bir dağ etsin ki yaz kış üstünden kar eksik olmasın."
"Sen de öyle bir dağ olasın ki başından yılan çıyan eksik olmasın." Her ikisinin de duaları kabul olur. Bugün biri Büyük Ağrı, diğeri de Küçük Ağrı olarak göğe baş çekmektedirler. Ayrıca büyüğünün tepesi daima karlı, küçüğü de yılanlı, akreplidir.

Duran, Porsuk suyu kıyılarındaydı
Umut bir sazdı yemyeşil
İnce kökleri Ankara'daydı.
Bilemezdi Duran, yanan ekinlerin anızından
Götürecek yurduna yuvasına kurdu kuşu
Mustafa Kemal Paşa oradaydı.
"O!" dediler, kulaktan kulağa
Duatepe eteklerinden, Üçpınar'dan
Geçti haber, elli yedinci fırkaya
Mülâzimler, yüzbaşılar, binbaşılar
Topçular, süvariler, piyadeler
Bir çelik yay olup gerildiler.
Hep bir sıra olup selâm durdular
Dağdan dağa sessiz gecesinde bozkırın
Ateş yakıp haber verdiler
Alaylardan taburlara, taburlardan bölüklere
Ve ulaştı toprak siperlere
Çavuşlardan onbaşılardan erlere.

Verilen destanlarla ait oldukları milletleri eşleştiriniz.

1	*Gılgamış*
2	*İgor*
3	*Şehname*
4	*İlyada*
5	*Ergenekon*
6	*Kalevala*

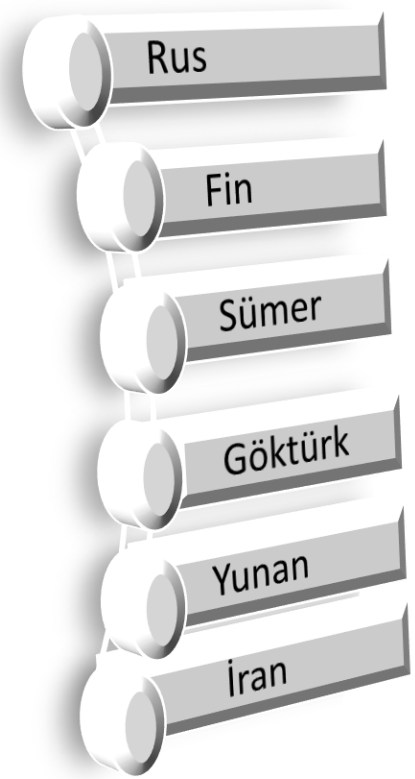

Aşağıda doğal destan ve yapma destan ile ilgili verilen kavramları tablo başlıklarına uygun yerleştiriniz.

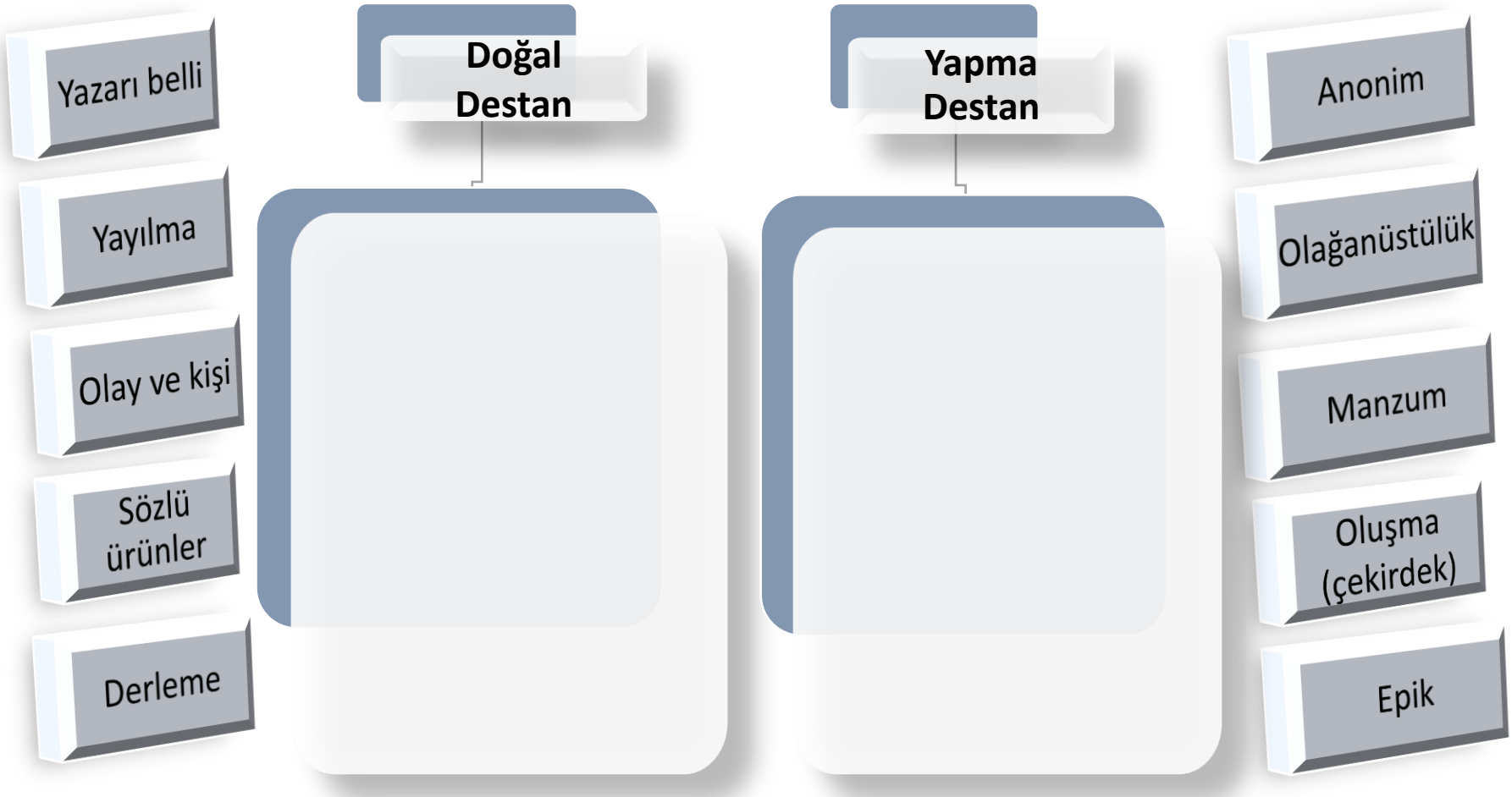

Aşağıda verilen yapma destanların yazarlarını uygun yerlere yazınız.

Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda

Kuvâyı Milliye

Sakarya Meydan Savaşı

Çanakkale Şehitlerine

İslamiyet öncesi ve sonrası Türk destanlarını tablo başlıklarına uygun yerleştiriniz.

Satuk Buğra Han Destanı

Göç Destanı

Timur Destanı

Bozkurt Destanı

Manas Destanı

İslamiyet Öncesi	İslamiyet Sonrası

Oğuz Kağan Destanı

Cengiz Han Destanı

Şu Destanı

Türeyiş Destanı

Danişment Gazi Destanı

Aşağıda verilen bilgilerden doğru olanların yanına (D), yanlış olanların yanına (Y) yazınız.

- Miilî Edeebiyat Dönemi'nde "millî kaynaklara dönme" anlayışı doğrultusunda eser verilmiştir. ( )
- Tanzimat ve Servetifünun dönemlerinde romanda konu edilen olaylar için mekân İstanbul iken Millî Edebiyat Dönemi'nde İstanbul'un dışına çıkılmıştır. ( )
- Servetifünun edebiyatında en çok yer bulan tema "hayal-hakikat çatışması"dır. ( )
- Romantizmde yer alan tasvirler genellikle öznel niteliktedir. ( )
- Tanzimat romanında tekrar tekrar ele alınan mirasyedi tipi; Namık Kemal'in *İntibah*'ında babasından kalan mirası yiyip yoksulluğa düşen Ali Bey, Nabizade Nazım'ın *Zehra*'sında servetini Beyoğlu'nda bitirip parasız kalan Suphi tipinde de kendini gösterir. ( )
- Tanzimat edebiyatı romanlarında görülen, anlatıcının araya girip okurla sohbet etmesi, bilgiler aktarması, gerçeği zorlayan tesadüfler ve kişilerin idealize edilmesi gibi kusurlar; Servetifünun romanında oldukça azalmıştır. ( )

Aşağıda verilen bilgilerden doğru olanların yanına (D), yanlış olanların yanına (Y) yazınız.

- Tanzimat edebiyatında olay örgüsü, karakterlerin canlandırılması ve çevre tasvirleri bakımından daha sağlam, daha gerçekçi ve Batı tarzına uygun eserler kaleme alınmıştır. ( )
- Akıl ve sağduyuyu önemseyen klasisizme bir tepki olarak çıkan romantizm; tarihî, dinî ve millî değer ve duyguların, tabiata yönelişin, kişisel yorumların, abartılı duyguların, ideallerin hâkim olduğu bir akımdır. ( )
- Efsanede "inanış" söz konusudur. Bu yönüyle efsaneler masaldan ayrılır, hikâye ve destana yaklaşır. ( )
- Türk destanlarının pek çoğunda ortak olarak kullanılan bazı motifler vardır. Bu motifler arasında ışık, at, ağaç, su, çeşitli madenler (gümüş, altın, demir vb.), kurt, kadın, yada taşı, ok-yay, yaşlı adam sayılabilir. ( )
- Realizmin etkisindeki eserlerde olayların kuruluşunda rastlantılara çok yer verilmiş, tasvirler eseri süslemek için kullanılmıştır. ( )

Aşağıda verilen romanlarla özellikleri eşleştiriniz.

1	*Taaşşuk-ı Tal'at ve Fıtnat*
2	*Araba Sevdası*
3	*Eylül*
4	*İntibah*
5	*Karabibik*
6	*Mai ve Siyah*

- Batılı anlamda ilk roman
- İlk psikolojik roman
- İlk yerli roman
- İlk edebî roman
- İlk realist roman
- İlk köy romanı

Aşağıda konuları verilen romanların adlarını ve yazarlarını uygun yerlere yazınız.

Eserde, İzmir'den sonra İstanbul'un işgal edilmesi; Cemal, İhsan, Peyami ve Ayşe gibi vatanseverlerin Anadolu'ya geçerek kurtuluş mücadelesine katılmaları; çetelerle yapılan mücadeleler konu edilmiştir.

Eserde idealist bir şairin iç dünyası ile birlikte orta hâlli bir Türk ailesinin yaşayış tarzı ve o devrin basın hayatı anlatılmıştır.

Eser; Batılılaşma sorununu, alafranga ve mirasyedi tipinden yola çıkarak ele alır.

Çirkin ve kambur olan kilise zangocu Quasimodo ile Başdiyakoz Frollo'nun çingene kızı Esmeralda'ya olan aşkları anlatılmıştır.

Aşağıda verilen metinlerde hangi edebî akımların özellikleri görülmektedir? Yazınız.

Bu güzel, körpe, saf, çekici ve aynı zamanda güçsüz kızın, böyle bir sefaletin, şekilsizliğin, kötülüğün yardımına merhametle koşması dünyanın neresinde olursa olsun oldukça dokunaklı bir sahne olarak yorumlanırdı. Bir teşhir direğinde yaşanan bu görüntü muhteşemdi.

Her dakika bir çamur birikintisine batmamak için durmaya mecbur olur, iki ellerini ceplerine sokarak eteklerini dizlerinin üstünde zapta çalışa çalışa taşların üzerinden sekerek yürür, bazen duvarın kenarından bir gölge şeklinde süzülerek geçer, güzergâhına tesadüf eden küme küme büzülmüş köpeklerden korkarak yolunu değiştirir; bazen bir viranenin boşluğundan geçerken şimdi bir el uzanıverecekmiş, yakasından tutuverecekmiş gibi kalbinde bir hiras titremesi duyardı.

Aşağıda verilen metinlerde hangi anlatım teknikleri kullanılmıştır? Yanlarına yazınız?

–Ben anlatmaya muktedir değilim, hanımefendi.
–Zarar yok, sizi görsün. Biz de sizin ağzınızdan tercüme eder gibi İzmir faciasını anlatırız.
Ayşe'nin yüzü hiç bu kadar tehlikeli olmamıştı. Solgun, yorgun teni kızıl bir dalga yayıyordu.
–Benim ağzımdan bir şey anlatıldığını istemiyorum. Bu isyankâr cümlenin netayicinden korkmaya başlayan Cemal, endîşenâk ayağa kalkmıştı. Mavi gözleri Ayşe'yi mucize gibi teskin etti.
–Cemal isterse misafirler geldiği zaman ben de bulunurum, dedi.

Miralay Haşmet Bey, şakakları ağarmış sert asker başıyla dimdik oturuyor, bir paşa "Wilson Prensipleri"nden bahsediyor, Salime Hanım, hepimize yüksekten bakan kartal başlı Salime Hanım, bu mütekebbir mahlûk dünyanın en kadir insanı imiş gibi yanında erimiş, onu mütevazı tabirle iknaya ve yumuşatmaya çalışıyor. Cemal konuşmuyor ve kuru, samimî gözlerinde nihayetsiz bir sabırla dinliyor.

Aşağıdaki cümlelerde yazımı yanlış sözcükleri bulup sözcüklerin doğru biçimini yazınız.

- Ayşe evine bir Ankara Kedisi aldı.
- Yeni yapılan üstgeçitten geçip Ziya Gökalp bulvarındaki çiçekçiden her gün bir buket alırdı.
- Aklısıra beni kandıra bileceğini sanıyordu.
- Her hafta yemek listesinde Ayşe kadın fasülye olurdu.
- Törenler de hep baş köşeye oturur, gelenlerin bir çoğunu gözucuyla süzerdi.
- Uzungöl Beldesi'nde bulunan Zafer abidesi herkesin dikkatini çekmişdi.
- Lale festivali 25 haziran da başlayacak.
- Yanayakıla kayıp ettiği dosyaları arıyor, yanıbaşında ki çantayı göremiyordu.

Aşağıdaki parçada yay ayraçla ( ) gösterilen yerlere uygun noktalama işaretlerini getiriniz.

Mehmet Ali ( ) artık benimle konuşmuyor ( ) Yarı belinden öte ( ) arabadan sarkmış ( ) köye doğru uzanıyor ( ) Sakın köye girdikten sonra beni büsbütün unutmasın ( ) Şimdiden ( ) içimde ona karşı bir güceniklik peyda oluyor ( ) Onu ( ) köyünden kıskanır gibi idim ( ) Daha doğrusu ( ) dört yıllık bir ayrılıktan sonra köyüne kavuşan bu erin yanında kendimi fazla buluyordum ( ) Buraya ne yapmaya geldim ( ) Kendi kendimi gurbet iline sürmekten maksadım nedir ( )

Gurbet ili mi ( ) Henüz hiçbir düşman ayağının basmadığı bu arı vatan toprakları bir gurbet ili mi ( ) Ne kadar inkar edecek olsam gene bu hissimi saklayamayacağım ( ) Mehmet Ali'nin köyüne yaklaştıkça bir şeyden ( ) aziz bir şeyden ayrıldığımı sezinliyordum ( ) Yüreğime bir ağırlık çöküyordu ( )

Aşağıdaki parçada geçen fiilimsileri bulup fiilimsilerin çeşitlerini yazınız.

Cenap Şahabettin'le tanışmamıza da Mektep dergisi fırsat vermiş oldu. Şiirlerinin çıkışından ve bu yayının yarattığı gürültülerden sonra bir gün yönetim yerimize o da geldi. Cenap, çevresindekilere, kendisine karşı saygılı bir beğenme ve hayranlık duygusunu aşılayan bir çekicilikle üstünlüğe sahipti. Güzel söz söyler, konuşurken zeki, kıvılcımlı gözleri hafif hafif kırpışır, çok hareket ederdi. Hafif alaycı ve çekici bir hâli vardı. Bize yaşıt değildi. Bir ağabey yerindeydi. Bizden büyük ve özellikle bize üstün kişilere karşı beslediğimiz saygıyla dinlerdik kendisini.

Aşağıdaki metinde yer alan isim ve sıfat tamlamalarını bulunuz.

Yusuf, titreyen elleriyle ılgınları araladı. Yarı kapalı, yumuk yumuk gözlerini, büsbütün küçülterek nehrin iki kıyısını süzdü. Önünde bir bataklık, bulanık suların ortasına doğru, bir yarımada şeklinde uzanıyordu. Yarımada, nehrin en derin bir noktasına kadar yürümüştü. Yığın yığın sarı miller, yakıcı mayıs güneşinin altında, ıslak ıslak parlıyordu. Yusuf, bir zaman daha sulara, bataklığa baktı. Sonra birdenbire kalbi durur gibi oldu.

Aşağıdaki cümleleri yapısına, anlamına, yükleminin yerine ve çeşidine göre inceleyiniz.

Söke'ye gitmek için Selçuk'tan otobüse bindik.

Otobüsümüzün adı neydi?

Telâştan bakmamış olacağım ama yolda karşımıza çıkan otobüslerin, kamyonların adlarını okumakla epey eğlendiğimizi hatırlıyorum.

Anadolu'da taşıtlara takılan adlarla bir kitap yazılabilir.

"Yollar hiç tükenir mi?" adına ne dersiniz?

Efes'ten Söke'ye giden yol yer yer düzeltiliyor, genişletiliyor.

Aşağıdakilerden hangisi efsanelerin özelliklerinden biri <u>değildir</u>?

A) Efsaneler; her türlü üslup kaygısından uzak, hazır kalıplara yer vermeyen, kısa anlatılardır.

B) Efsaneler içerdikleri konulara göre yaradılış efsaneleri; oluşum ve dönüşüm efsaneleri; tarihî efsaneler; olağanüstü kişiler, varlıklar ve güçler üzerine efsaneler; dinî efsaneler gibi adlar alır.

C) Efsaneler inandırıcılığını artırmak için içerdiği konuyla ilgili olaylarda, zamanda ve mekânda ayrıntılara girerek bu konuyla ilgili tanık gösterir.

D) Efsaneler; halkın çaresizliklerini, umutlarını, özlemlerini, dünya görüşlerini halk edebiyatının diğer türlerinden daha açık belirtir.

E) Efsanelerde inanış söz konusu olduğu için efsaneler bu yönüyle masala benzer, hikâye ve destandan ayrılır.

Efsane ile destanın karşılaştırıldığı cümlelerden hangisinde bir yanlışlık yapılmıştır?

A) Efsaneler kısa, destanlar uzun metinlerdir.

B) Efsaneler ulusal, destanlar yöresel özellikler taşır.

C) Efsanelerde zaman ve mekân öne çıkar, destanlarda olay ve kişi ön plandadır.

D) Efsaneler mensur, destanlar manzum eserlerdir.

E) Efsanelerde üslup kaygısı yoktur, destanlarda edebî bir dil kullanılır.

Aşağıdakilerden hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

A) "Edebiyatta millî kaynaklara dönme" anlayışı doğrultusunda eserler veren sanatçılar, sade dil kullanmaya ve eserlerinde yerli hayatı konu edinmeye başlamışlardır.

B) Romantizmin etkisiyle yazılan, genellikle bir ibretle son bulan eserlerde yazar; roman tekniğine aykırı olarak yer yer olay ve düşüncelere karışır.

C) *Mai ve Siyah* romanının adı ve kurgusu Servetifünun edebiyatında en çok yer bulan temalardan "hayal-hakikat çatışması"nı simgelemektedir.

D) Servetifünun edebiyatında olay örgüsü, karakterlerin canlandırılması ve çevre tasvirleri bakımından daha sağlam, daha gerçekçi ve Batı tarzına uygun eserler kaleme alınmıştır.

E) Halka yönelme, halkı aydınlatma ve eğitme görevini üstlenen Mehmet Rauf, Halit Ziya Uşaklıgil gibi sanatçılar; yanlış ve mutsuz evlilikler, esaret, Batılılaşmayı yanlış yorumlayan gençler vb. dile getiren romanlar yazmışlardır.